

København 29.08.2023

REGERINGENS FORSTÅELSEÆNDRING AF DEN POLITISKE FORLIGSINSTITUTION

Nærværende notat analyserer regeringens forståelsesændring af forligsinstitutionen i dansk politik. Denne forståelsesændring, og den følgende nye forligspraksis, dækker både opsigelsen af eksisterende forlig indgået af den forhenværende socialdemokratiske ét-partis-regering med det daværende rød-grønne folketingsflertal, samt ændring af praksis overfor indgåelsen af nye forliger, som det sås med SVM-regeringens forsvarsforlig. Denne nytænkning af forligsprocessen udfordrer den herskende præcedens i dansk politik som har dannet ramme om danske politiske forlig siden dannelsen af det danske flerpartisystem. Forlig udgør i dag ca. 20% af alle vedtaget love.¹

Ophævelse af forlig fra foregående folketingsperiode

I regeringsgrundlaget fremgår det, at "Som flertalsregering vil vi fortsætte traditionen i Folketinget for, at store samfundsmæssige beslutninger forankres bredt på tværs af partierne, herunder vil regeringen respektere gældende forlig". Dette udgangspunkt bliver dog gradbøjet af regeringen, hvor Finansminister Nicolai Wammen (S) i en pressemeddelelse² specificerer, at dette princip kun omfatter 'gældende forlig'. Regeringens definition heraf rummer et nybrud af forligspraksis i dansk politik, som trods udelukkende at være bygget på politisk sædvane og ikke er forankret i lov, har forblevet uændret.

Ændringen i regeringens forståelse af forligsinstitutionen og følgende praksisændring har medført, at en række før-gældende forlig er blevet opsagt. Det gælder nogle af de forlig, som den forrige socialdemokratiske regering indgik alene med det daværende rød-grønne politiske flertal, hvilket betød at forligene var smalle og efter Folketingsvalget i 2022 var mistet sit flertal. Det drejer sig bl.a. om Forliget om Fordeling af Elever i Gymnasierne og Togfonden, som i SVM-regeringens regeringsgrundlag blev erklæret opsagte.

Indgåelse af Forsvarsforliget

Ved sommerens indgåelse af forsvarsforliget³ sås SVM-regeringens nye forligspraksis udmøntet. Aftalen kaldes et forlig, men da forligspartierne kun har vetoret på forligets ramme og ikke på de delforlig, hvor pengene skal fordeles ud i Forsvaret⁴, er den reelle politiske magt for forligskredsen indskrænket væsentligt. Indtrædelse i forsvarsforligets rammeforlig må derfor snarere anskues som en adgangsbillet til de reelle forhandlinger på forsvarsområdet hen over det næste årti, som vil finde sted i rammeforligets delforlig. Både Enhedslisten og Alternativet har ikke tilsluttet sig forsvarsforliget og dermed de facto ekskluderet fra indflydelse på dansk forsvarspolitik de næste 10 år.

Regeringen har begrundet denne nye forligskonstruktion med den følsomhed, som dele har forsvarsforliget har, herunder forligskredsens stillingtagen til værnepligtsreform, fælles militære EU-missioner og indkøb til Forsvaret. Vedtagelsen af delforlig afhænger grundet den nye forligspraksis ikke længere af alle forligspartiernes godkendelse (vetoretten), men i stedet kræves det, at et flertal af

¹ Ifølge optælling foretaget af ph.d. i politik og forvaltning ved Roskilde Universitet, Flemming Juul Christiansen

² [Praksis vedr. gældende forlig \(fm.dk\)](#)

³ <https://www.fmn.dk/da/nyheder/2023/bredt-folketingsflertal-bag-forsvarsforlig-for-2024-2033/>

⁴ <https://www.fmn.dk/globalassets/fmn/dokumenter/forlig/-aftale-om-dansk-forsvar-og-sikkerhed-2024-2033-aftaletekst-28-06-2023-.pdf> side 3 nederst

Folketingets partier sammen med et simpelt flertal i Folketinget stemmer for delforliget. Det ekstra krav om tilslutning fra et flertal af Folketingets partier er inkluderet i rammeforligets vilkår for at sikre en bred opbakning til delforlig, hvilket binder regeringen og kommende regeringer til brede delforlig på forsvarsområdet det næste årti.

Forlig fremadrettet

Med ovenstående i mente er GRACE analyse af SVM-regeringens forståelsesændring af forligsinstitutionen i dansk politik, at regeringen i fremtidige forlig kan afskrive vilkårene fra forsvarsforliget, og på den måde indskrænke de øvrige partiers magt som forligspartier ved at fjerne veto retten. Dermed vil forligsinstitutionen i dansk politik kunne udvikle sig i en mere smidig retning, hvor veto ret som koncept i dansk politik vil uddø, reel udelukkelse af partier, som står udenfor rammeaftaler, kan betyde en centrering af magten på midten, da det i høj grad vil være de yderligere fløjpartier, som vil være taberne af denne praksisændring af forligsinstitutionen.